

دانشگاه بلوچستان
تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در پژوهش هنر

عنوان:

بررسی نمادهای حیوانی ایران باستان در نشانه-

های گرافیکی معاصر

استاد راهنما:

دکتر حسین مهرپویا

استاد مشاور:

حمید جعفری شکیب

تحقیق و نگارش:

ندا داوری

مهر ۱۳۹۰

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان بررسی نمادهای حیوانی ایران باستان در نشانه های گرافیکی معاصر قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد پژوهش هنر توسط دانشجو ندا داوری با راهنمایی استاد پایان نامه دکتر حسین مهرپویا تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

(نام و امضاء دانشجو)

این پایان نامه واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ توسط هیئت داوران بررسی و درجه به آن تعلق گرفت.

تاریخ

امضاء

نام و نام خانوادگی

استاد راهنما:

استاد راهنما:

استاد مشاور:

داور ۱:

داور ۲:

نماینده تحصیلات تکمیلی:

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب ندا داوری. تعهد می کنم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: ندا داوری

امضاء

تقدیم به:

خدایی که آفرید

جهان را، انسان را، عقل را، علم را،

معرفت را، عشق را.

و به کسانی که عشقشان را در وجود دمید تا

گاهی بیاییم و احوالشان را پرسیم.

به پدر و مادرم

که نه میتوانم موهایشان را که در راه عزت من سفید شد، سیاه کنم و نه برای دستهای پینه بسته شان
که ثمره تلاش برای افتخار من است، مرهمی دارم. پس توفیقم ده که هر لحظه شکر گزارشان باشم
و ثانیه های عمرم را در عصای دست بودنشان بگذرانم

سپاسگزاری

خدایا من چیزی نمی بینم، آینده پنهان است ولی آسوده ام چون تو را می بینم و تو همه چیز را

اکنون زمان سپاسگزاری فراهم شده، بر خود لازم میدانم که از تمامی کسانی که در طی این دوره

همواره مرا یاری نمودند نهایت تشکر را داشته باشم

از استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر مهرچویا به عنوان استاد راهنما، که اگر همراهی های ایشان

نبود این کار به سرانجام نمی رسید .

از خانواده ام که حامی و یاور من بودند

از دوستانم که تنهایم نگذاشتند

چکیده:

نشانه، یکی از شاخصه‌های اصلی هنر گرافیک به شمار می‌رود و به عنوان عنصر اصلی جلوه‌ی یک سازمان یا موسسه، محسوب می‌شوند، در واقع، نشانه‌های گرافیکی، پیش‌قراولان سازمان‌ها در حوزه‌های گوناگونی هستند که کیفیت مطلوب بصری آن‌ها می‌تواند موجودیتی خاطره‌انگیز را در اذهان رقم زنند.

در بررسی‌های به عمل آمده، تعداد ۵۷ نشانه‌ی معاصر ایرانی، که همگی از نمادهای حیوانی موجود در هنر ایران باستان، یا به لحاظ شکل ظاهری و یا از نظر مفهوم و معانی سمبلیک و یا اساطیری بهره‌برده‌اند، از نظر فرم، محتوا و همچنین تطبیق آن‌ها با مفاهیم نمادین و اساطیری، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

نمادهای حیوانی در نشانه‌های مورد بررسی، بیشتر به صورت تجریدی، و با همان فرم‌هایی که در هنر ایران باستان به کار برده شده، استفاده شده‌اند، در طراحی این نشانه‌ها به طور غالب از شیوه‌ی طراحی گرافیکی و در اندک مواردی از شیوه‌ی تصویرسازی برای خلق آرم بهره‌گرفته شده است.

استفاده از این نمادها، در حیطه‌های مختلف، تأکیدی بر توان بالقوه‌ی این نقوش در انواع کاربردهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و هنری، می‌باشد، نمادهای حیوانی به کاربرده شده در این آرم‌ها، اکثراً با هدف تجلی هویت و فرهنگ ایرانی و بو با توجه به مفهوم نمادین و اساطیری خود در ایران باستان به کاربرده شده‌اند و در اکثر این نشانه‌ها، پیوندی میان نقش حیوان با اهداف، ارزش‌ها و یا عملکرد سازمان، قابل پیگیری است.

کلمات کلیدی: اسطوره، نماد، نشانه‌های گرافیکی، نشانه‌شناسی، نقوش حیوانی

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات طرح تحقیق

۱-۱-مقدمه	۲
۲-۱-بیان مسئله	۵
۳-۱-سوال های تحقیق	۵
۴-۱-هدف های تحقیق	۵
۵-۱-فرضیه های تحقیق	۶
۶-۱-ضرورت انجام تحقیق	۶
۷-۱-روش انجام تحقیق	۷
۸-۱-معرفی جامعه آماری پژوهش	۷
۹-۱-پیشینه تحقیق	۷

فصل دوم: پیشینه ی اسطوره و نمادهای حیوانی

۱-۲- اسطوره و مفاهیم آن در ایران باستان	۱۰
۱-۱-۲-ریشه ی واژه ی اسطوره	۱۰
۲-۱-۲-واژه ی اسطوره در فرهنگ لغت	۱۲
۳-۱-۲-تعریف اسطوره	۱۳
۴-۱-۲-اهمیت اسطوره در دنیای باستان	۱۹
۵-۱-۲-ویژگی های اسطوره	۲۲
۶-۱-۲-نحوه ی بیان اسطوره	۲۳
۷-۱-۲-اسطوره ی حیوانات در باور ایرانیان باستان	۲۵
۸-۱-۲-جایگاه اسطوره های حیوانی در ایران باستان	۲۶
۲-۲-نماد و مفاهیم مرتبط با آن	۳۱
۱-۲-۲-ریشه ی واژه ی نماد	۳۱

- ۳۲ ۲-۲-۲-واژه ی نماد در فرهنگ لغات
- ۳۳ ۳-۲-۲-تعریف نماد
- ۳۸ ۴-۲-۲-ویژگی های نماد
- ۴۱ ۵-۲-۲-دلایل گرایش به نماد در جوامع بشری:
- ۳۸ ۶-۲-۲-شیوه ی ترسیم نقوش حیوانی در ایران باستان
- ۴۱ ۷-۳-۲-دلایل پیدایش نمادهای حیوانی در ایران باستان:
- ۴۲ ۳-۲-نمادهای حیوانی و مفاهیم آنها
- ۴۵ ۱-۳-۲-ازدها
- ۴۷ ۲-۳-۲-اسب:
- ۵۱ ۳-۳-۲-بال
- ۵۳ ۴-۳-۲-بزکوهی
- ۵۶ ۵-۳-۲-پرنده
- ۶۰ ۶-۳-۲-جغد
- ۶۰ ۷-۳-۲-خروس
- ۶۱ ۸-۳-۲-اسگ
- ۶۲ ۹-۳-۲-سیمرغ
- ۶۵ ۱۰-۳-۲-شاخ
- ۶۵ ۱۱-۳-۲-اشتر
- ۶۶ ۱۲-۳-۲-شاهین
- ۶۶ ۱۳-۳-۲-شیر
- ۶۷ ۱۴-۳-۲-شیر دال
- ۶۹ ۱۵-۳-۲-طاووس
- ۷۰ ۱۶-۳-۲-عقاب
- ۷۲ ۱۷-۳-۲-عقرب
- ۷۳ ۱۸-۳-۲-فیل
- ۷۴ ۱۹-۳-۲-قنوس

- ۷۴ ۲-۳-۲۰ کلاغ
- ۷۸ ۲-۳-۲۱ گاو
- ۷۹ ۲-۳-۲۲ گراز
- ۸۰ ۲-۳-۲۴ مار
- ۸۳ ۲-۳-۲۵ ماهی
- ۸۴ ۲-۴ رابطه ی نماد و اسطوره

فصل سوم: نشانه در گرافیک

- ۹۱ ۳-۱-۱ نشانه در لغت
- ۹۱ ۳-۲-۲ پیشینه ی نشانه
- ۹۴ ۳-۳-۳ تعریف نشانه
- ۹۵ ۳-۴-۴ ویژگی های یک نشانه در گرافیک
- ۹۷ ۳-۵-۵ نشانه در دنیای امروز
- ۹۹ ۳-۶-۶ نحوه ی عملکرد نشانه ۴-۵-۵ انواع بازنمایی دال:
- ۱۰۰ ۳-۷-۷ آرم یا نشانه...؟
- ۱۰۱ ۳-۸-۸ انواع نشانه

فصل چهارم: بررسی و تحلیل نمادهای حیوانی در نشانه های گرافیکی

- ۱۰۹ ۴-۱-۱ سیر نشانه های گرافیکی تا رسیدن به جامعه ی آماری پژوهش
- ۱۰۱ ۴-۲-۲ معرفی جامعه ی آماری پژوهش
- ۱۰۱ ۴-۳-۳ نشانه های گرافیکی طراحی شده با نمادهای حیوانی و نحوه ی انتقال اندیشه
- ۱۲۱ ۴-۳-۳-۱ کارکرد سخن گشا
- ۱۲۲ ۴-۳-۳-۲ کارکرد بیانگر
- ۱۲۳ ۴-۳-۳-۳ کارکرد ارجاعی
- ۱۲۴ ۴-۳-۳-۴ کارکرد تاثیرگذار
- ۱۲۵ ۴-۳-۳-۵ کارکرد هنری
- ۱۲۶ ۴-۳-۳-۶ کارکرد فرازبانی:

- ۴-۴-۱۲۹.....رابطه ی نمادهای حیوانی با موضوع، در نشانه های گرافیکی معاصر
- ۴-۵-۱۳۳.....انواع بازنمایی دال:
- ۴-۶-۱۴۰.....تحلیل چند نشانه
- ۴-۶-۱۴۰.....۱-نشانه ی سازمان هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران
- ۴-۶-۱۴۲.....۲-نشانه ی بیمارستان آزادی
- ۴-۶-۱۴۳.....۳-نشانه ی وزارت فرهنگ و هنر
- ۴-۶-۱۴۴.....۴-نشانه ی شرکت ایران محور
- ۴-۶-۱۴۵.....۵-بنگاه ترجمه و نشر کتاب
- ۴-۶-۱۴۶.....۶-شرکت شیلات
- ۴-۶-۱۴۷.....۷-راه آهن جمهوری اسلامی ایران

فصل پنجم: ارزیابی و نتیجه گیری

- ۵-۱-۱۵۰.....تحلیل داده ها و ارزیابی فرضیات
- ۵-۲-۱۵۱.....نتیجه
- ۱۵۴.....فهرست منابع :

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان جدول
۱۱۱	نمودار ۴-۱ نمودار دسته بندی نشانه‌ها، تا رسیدن به نشانه‌های حیوانی
۱۲۷	نمودار ۴-۲ اهداف تعیین شده برای نشانه‌های گرافیکی
۱۲۹	نمودار ۴-۳ کارکرد های گوناگون در نشانه
۱۳۲	نمودار ۴-۴ ارتباط موضوع با نقش حیوانی به کار برده شده در نشانه
۱۳۵	نمودار ۴-۵ نشانه‌های گرافیکی و مفاهیم سمبلیک و اساطیری نمادهای حیوانی آنها
۱۳۶	نمودار ۴-۶ کارکرد نشانه‌ها
۱۳۶	نمودار ۴-۷ رابطه‌ی دال و مدلول
۱۴۰	نمودار ۴-۸ رابطه‌ی نقش حیوانی به کار برده شده با نمادباستانی از نظر مفاهیم اساطیری و نمادین

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان شکل
۷	شکل ۱-۲ اژدها، دوره ی ساسانی
۵۱	شکل ۲- اسب بالدار، دوره ساسانی، ۲.م.۶
۵۱	شکل ۳-۲ نقش اسب، هزاره ۳ ق.م
۵۱	شکل ۴-۲
۵۲	شکل ۵-۲ پلاک تزئینی گچی، تیسفون
۵۳	شکل ۶-۲ نقش بال، دوره ساسانی
۵۳	شکل ۷-۲ گچ بری کاخ ساسانی
۵۵	شکل ۸-۲ درخت زندگی بین دو بز، جام طلایی افسانه زندگی
۵۵	شکل ۹-۲ بز کوهی، سیلک کاشان
۵۶	شکل ۱۰-۲ نقش بزکوهی روی جام زرین مارلیک
۵۶	شکل ۱۱-۲ نقش یک بز روی جام طلایی مارلیک
۵۶	شکل ۱۲-۲ نقش یک کرکس روی جام طلایی افسانه زندگی
۵۹	شکل ۱۳-۲ نقش پرنده، هزاره ۴ ق.م
۵۹	شکل ۱۴-۲ نقش پرنده، دوره ساسانی
۵۹	شکل ۱۵-۲ نقش پرنده، ساسانی
۶۰	شکل ۱۶-۲
۶۱	شکل ۱۷-۲
۶۲	شکل ۱۸-۲ بشقاب با نقش سیمرغ. ۱۰ میلادی
۶۵	شکل ۱۹-۲ سیمرغ-سینی نقره، قرن ۸م
۶۵	شکل ۲۰-۲ نقش سیمرغ روی سینی نقره

- شکل ۲-۲۱ ۶۷
- شکل ۲-۲۲ گچ بری با نقش شاخ بز کوهی، شهر نسا ۶۸
- شکل ۲-۲۳ اثر مهر با نقش شیر، فارس، قصر ابو نصر، ساسانی ۶۹
- شکل ۲-۲۴ نقش روی سنگ، هخامنشی ۷۲
- شکل ۲-۲۵ ۷۲
- شکل ۲-۲۶ ۷۶
- شکل ۲-۲۷ گاو بالدار، دوره ی ساسانی ۷۸
- شکل ۲-۲۸ پلاک گچ بری با نقش سر گراز تپه حصار دامغان ۷۸
- شکل ۲-۲۹ نقش گراز وحشی، جام طلایی افسانه زندگی، مارلیک ۷۹
- شکل ۲-۳۰ نقش یک گوزن روی جام طلایی مارلیک ۸۰
- شکل ۲-۳۱ ۸۰
- شکل ۲-۳۲ ۸۰
- شکل ۲-۳۳ ۸۳
- شکل ۲-۳۴ ۸۳
- شکل ۳-۱ مونوگرام، بوتیک جواهرات ۱۰۳
- شکل ۳-۲ مونوگرام، انجمن دوستی ایران و عربستان ۱۰۳
- شکل ۳-۳ نشانه نوشته‌ی نوشیدنی میوآب/مرتضی ممیز، ۱۳۶۷ ۱۰۴
- شکل ۳-۴ نشانه نوشته‌ی کام کاکائو/ممیز، ۱۳۶۱ ۱۰۴
- شکل ۳-۵ نشانه نوشته‌ی گروه معماری و شهرسازی شارستان ۱۰۴
- شکل ۳-۶ صنایع غذایی دریایی ۱۰۵
- شکل ۳-۷ نشانه‌ی شرکت پژو ۱۰۶

- شکل ۳-۸ نشانه‌ی شرکت لاگوست ۱۰۶
- شکل ۳-۹ نشانه‌ی نشریه‌ی هما/مرتضی ممیز، ۱۳۶۸ ۱۰۷
- شکل ۴-۱ روند شکل‌گیری معنا در یک نشانه ۱۱۰
- شکل ۴-۲ نشانه‌ی بنگاه ترجمه و نشر کتاب در یک تیزر تبلیغاتی و به تنهایی ۱۲۲
- شکل ۴-۳ مرکز آفرینش‌های هنری، مرتضی ممیز ۱۲۳
- شکل ۴-۴ شرکت بازرگانی شیلات ۱۲۴
- شکل ۴-۵ نشانه‌ی موزه ۱۲۴
- شکل ۴-۶ ۱۲۵
- شکل ۴-۷ ۱۲۶
- کل ۴-۸ نشانه‌ی شبکه‌ی سراسری فرهنگ ۱۲۶
- شکل ۴-۹ نشانه شرکت شیلات ۱۳۰
- شکل ۴-۱۰ نشانه مرکز ایرانگردی ۱۳۰
- شکل ۴-۱۱ نشانه شرکت ملی صنایع مس ایران ۱۳۱
- شکل ۴-۱۲ نشانه شرکت ایران محور ۱۳۱

فصل اول

مقدمه و کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

نماد، چنان سیطره ای برهستی ما داشته و دارد که می‌توان گفت، ما در نمادها زندگی می‌کنیم و جهانی از نمادها در ما زندگی می‌کند، آن کسی که به نمادها وقوف می‌یابد و آن‌ها را بهتر می‌شناسد، درکش نسبت به زندگی مثبت‌تر است.

نگاهی اجمالی به هنر ایران باستان، نشان می‌دهد که نقوش دوران کهن، برگرفته از آیین‌ها، باورها و رسومی است که در طی قرون متمادی، ویژگی‌های منحصر به فرد خویش را حفظ کرده است. اگر رجعت به گذشته و اخذ آنچه با فرهنگ و شرایط امروزی سازگار است، مطابق با اصول انجام پذیرد، آنگاه گنجینه‌ی عظیمی از آثار ناشناخته‌ی فرهنگ و تمدن ایران آشکار می‌گردد، که نه تنها در تقویت هنر بومی مؤثر خواهد بود، بلکه نیازهای جامعه‌ی هنری امروز را برآورده ساخته، و حتی می‌توان به رواج آن در میان سایر ملل نیز امید داشت. در این بین، آنچه اهمیت دارد، استفاده و کاربرد آگاهانه‌ی این ذخایر است، چرا که در غیر این صورت صدمات جبران‌ناپذیری به پیکره‌ی آن وارد خواهد شد.

تحقیق در باب نقوشی که از فرهنگ یک قوم سخن می‌گویند، کاری بس دشوار و دقیق می‌باشد، و احتیاج به کنکاش و تخصص بسیار دارد، چرا که جای جای این کشور پر است از شگفتی‌های متعددی که در تاریخ این سرزمین جای گرفته اند و در واقع این نقوش، انعکاسی از جهان‌بینی و تفکر فلسفی جامعه‌ای هستند که هنرمند بر اساس آن، سنت‌های هنری ادوار قبل را تعدیل نموده است؛ در تاریخ هر قوم، نمادها و نشانه‌های فراوانی وجود دارد که هر کدام برای تجسم واژه‌ی معینی برگزیده شده اند، از جمله‌ی این نقوش و نمادها می‌توان به نقوش حیوانی اشاره کرد، که در هنر ایران در عصر باستان با کاربردهای فراوانی به کار برده می‌شده‌اند، از جمله حیواناتی که به نشانه‌ی نیکی و خیر و برکت به کار برده می‌شده، یا در نقطه‌ی مقابل آن نمادهای حیوانی که نشان شر و بدی و بدسرشتی بوده و....

رفته رفته، کاربرد این نقوش که به شکل نمادین در آمده بود، آنقدر رواج یافت تا با محتوای فکری انسان یکی شد، و توجه همگان را به خود جلب کرد، و سیر استفاده از این نقوش به همین منوال ادامه یافت، در این بین دگرگونی و تغییراتی در ساختار، نحوه ترسیم یا حتی در مفهوم و معنای نمادین این نقوش صورت گرفت تا نهایتاً به دوره‌ی معاصر رسید و در این زمان، خود را با هنر گرافیک وفق داد، و حضور گسترده و نمادین این نقوش حیوانی را می‌توان در نشانه‌های گرافیکی معاصر تشخیص داد، به طور خلاصه می‌توان گفت: مفاهیم رمزگونه و نشانه‌های نمادین همواره در هنر ایران زمین، شیوه‌های موثر در انتقال اندیشه و بینش‌های فکری، آیینی و مذهبی مردمان ایران بوده است، به همین دلیل مفاهیم سمبلیک و آثار هنری رمزگونه و نمادین بخشی عظیمی از هنر ایران را به خود اختصاص داده است، آن‌چنان که حتی امروزه، رد پای این آثار نمادین باقی مانده و در جلوه‌های گوناگون زندگی روزمره با آن‌ها مواجه می‌شویم، به طور مثال هنوز هم برای نشان دادن مفهوم قدرت و برتری از نماد شیر استفاده می‌شود و یا برای نشان دادن امور شر و بد از نقوش حیوانی خاصی استفاده می‌شود نمونه‌ی بهتر این نمادها و آثار رمزگونه را می‌توان در گرافیک معاصر ایران و به خصوص در پوسترها یا نشانه‌های تبلیغاتی مشاهده کرد.

در دنیای امروز، انسان‌ها بیش از هر عصر دیگری علی‌رغم فاصله‌های بسیار زیاد مکانی با هم در ارتباط هستند، این ارتباط، گاهی در کمترین زمان ممکن صورت می‌گیرد، شاید به همین دلیل، عصر حاضر را عصر ارتباطات نامیده‌اند، زبان‌های سنتی و حتی تخصصی، دیگر توانایی گنجایش وسیع و سریع این ارتباط تنگاتنگ را ندارند، در چنین وضعیتی شاید بیش از همه، عناصر بصری می‌توانند کارآمد باشند به عبارتی زبان تصویری، می‌تواند به عنوان زبانی مستقل از محدودیت‌های نوشتاری جواب‌گوی مسأله‌ی فوق باشد، زبان بصری زبانی همه‌فهم و قابل درک برای همگان است.

امروزه، هنر ارتباط تصویری (گرافیک) می‌کوشد، با طراحی یا انتخاب نشانه‌ها، علائم، تصاویر نوشته‌ها، و در کنار هم قرار دادن آن‌ها، اثری را بیافریند که این اثر، پیامی را به صورت بصری، واضح و روشن در اختیار مخاطبین خویش قرار دهد، هنر گرافیک به طور کلی، به آن دسته از آثار تصویری قابل انتشار شامل نشانه طراحی حروف پوستر، مصور سازی، و ... که با عملکرد بصری خود پیام و یا اطلاعات خاصی را به مخاطبان خود ارائه می‌دهند اطلاق می‌گردد.

نشانه، یکی از شاخصه‌های اصلی هنر گرافیک به شمار می‌رود، و به عنوان عنصر اصلی جلوه و جوهره‌ی تصویری یک سازمان موسسه، شرکت و ... محسوب می‌شود، که برای شناسایی و انتقال ماهیت، عملکرد و

تمایز بخشی با دیگر سازمان‌ها طراحی می‌شود، در حقیقت، نشانه‌ها، پیشاهنگان و پیش‌قراولان سازمان‌ها در حوزه‌های گوناگونی هستند که کیفیت مطلوب بصری آن‌ها می‌تواند موجودیتی خاطره‌انگیز از سازمان را در اذهان رقم زنند.

حضور نمادها در طراحی نشانه‌های معاصر ایران، موجب افزایش بار مفهومی آن‌ها شده و به ماندگاری آن‌ها در ذهن کمک می‌کند، بخشی از نشانه‌های نمادین معاصر با استفاده از نمادهای حیوانی طراحی می‌شوند، شواهد فراوانی از حضور نمادهای حیوانی در افسانه‌ها و فرهنگ اقوام مختلف موجود است، حرکت به سوی گرافیک ایرانی، منجر به کاوش و جستجوی طراحان نشانه در موارث غنی هنر این سرزمین به ویژه در اشکال نمادهای منقوش در آثار معماری، تزئینی، صناعی و ... شده، این رویکرد در سه دهه‌ی اخیر قابل توجه بوده اما در خلال جذابیت نمادها، بحث کاربردی آن‌ها، نیز مطرح است، شیوه‌ی استفاده از این نقوش، طیف گسترده‌ای از گرده برداری عینی، ساده سازی و پیرایش جزئیات تا تجریدی ترین شکل‌ها را شامل می‌شود، بنابراین اگر نمادهای حیوانی هنوز هم توانمندی حضور گرافیکی در نشانه‌های معاصر را دارا هستند، میزان، کمیت و کیفیت حضورشان چگونه است؟ جریان هنر گرافیک معاصر ایران در بخش طراحی نشانه به کدام سو متمایل است؟ برای پاسخ به این سوالات، از میان نشانه‌های نمادین معاصر با توجه به رعایت موازین فنی طراحی، تعداد ۵۷ نشانه، انتخاب شده است، در این پژوهش، سعی شده، در بخش‌های فرهنگی، اجتماعی، تجاری، تولیدی و سیاسی تقسیم بندی دقیقی صورت گیرد و سپس مورد تجزیه و تحلیل بصری و محتوایی قرار گیرند. تمامی تصاویر موجود در پایان نامه، به دلیل ایجاد جلوه‌ی گرافیکی و یک دست بودن کل کار، به صورت آنالیز خطی بازسازی شده‌اند.

۱-۲- بیان مسئله

مفاهم رمزگونه و نشانه‌های نمادین، همواره، شیوه‌های موثر در انتقال اندیشه‌ها و بینش‌های فکری، آیینی و مذهبی مردمان ایران زمین بوده‌اند، حیوانات و نمادهای مرتبط با آن، یکی از موضوعاتی بوده که در ایران باستان به کرات نقش می‌شده، که به خاطر اعتقادات اساطیری و قومی و قبیله‌ای یا مفاهیم نمادینی بوده که آن حیوان در بر داشته، در دوران معاصر، ما به وفور شاهد بهره‌گیری از عناصر اساطیری و نمادین هنر ایران باستان هستیم، در بسیاری از نشانه‌های گرافیکی این نمادهای حیوانی دیده می‌شود، جامعیت و گستردگی این بهره‌گیری از نمادهای حیوانی در نشانه‌ها به گونه‌ای است که می‌توان در حد یک پژوهش مستقل و جامع به آن پرداخت، تا به این گونه سوالات پاسخی مناسب داده شود :

۱-۳- سوال های تحقیق

- ۱- میزان کمیت و کیفیت این نمادهای حیوانی در آرم های گرافیکی به چه صورت است ؟
- ۲- جریان هنر گرافیک معاصر ایران در بخش طراحی نشانه هایی که با نمادهای حیوانی شکل گرفته به کدام سو متمایل است و این نشانه‌ها بیشترین مورد استفاده را در کدام حیطه داشته اند؟
- ۳- مفهوم تک تک این نقوش حیوانی به کاربرده شده در هنر ایران باستان چه بوده و آیا مفهوم این نمادها با کاربرد جدیدشان در گرافیک ایران همخوانی دارند؟

۱-۴- هدف های تحقیق

نگاهی رد جویانه به حضور نمادها، اساطیر و کهن الگوهای پنهان در پس آن‌ها، در آثار گرافیکی معاصر و نیز پی‌جویی علت یا علل توجه هنرمندان این دوره، به لزوم حضور اسطوره و نمادهای حیوانی در آثارشان و چگونگی این حضور و بهره‌گیری از این نقوش حیوانی، در هنر معاصر ایران، مهم‌ترین اهدافی هستند که پژوهش حاضر سعی در دستیابی به آن‌ها را دارد.

هدف اصلی این پژوهش، بررسی میزان کمیت و کیفیت حضور نقوش حیوانی ایران باستان در هنر گرافیک (آرم های) معاصر ایران است و این که تا چه حد در طراحی این نشانه‌ها، از مفهوم دیرینه‌ی نماد های حیوانی کمک گرفته شده است. در طول این هدف منظور دومی نیز بر آورده می شود و آن بررسی نمادهای حیوانی